

שמא יהודה פרידמן

קורות חיים ורשימת פרסומים

נולד: כ"ה באדר תרצ"ז (8.3.37)
אזרחות: ישראל (ת"ז 15231574) וארה"ב
כתובת: רחוב רב אשי 6, ירושלים 93309
טלפון: 678-6697 (02) (בית)
דוא"ל: talmud@netvision.net.il
אתר: www.atranet.co.il/sf/

תארים

BA - Phi Beta Kappa - אוניברסיטת פנסילבניה 1958
BHL - מכללת גרץ 1958
MHL - בית המדרש לרבנים באמריקה 1960
סמיכה - ביהמ"ד הנ"ל 1964
Ph.D - בתלמוד, בית המדרש לרבנים באמריקה 1966

מינויים אקדמיים

מורה לתלמוד, בית המדרש לרבנים באמריקה, 1964
פרופסור עוזר (assistant professor), בית המדרש לרבנים באמריקה, 1967
פרופסור חבר, בית המדרש לרבנים באמריקה, 1970
ממלא מקום הספרן, בית המדרש לרבנים באמריקה, 1969
מרצה אורח, אוניברסיטת בר-אילן, תלמוד 1970-1971
דיקן ומנהל הקמפוס הירושלמי של בית המדרש לרבנים באמריקה, 1973-1990
פרופסור לתלמוד, אוניברסיטת תל-אביב, 1974-1975
פרופסור מן המניין, בית המדרש לרבנים באמריקה, 1975
חבר המכון ללימודים מתקדמים, האוניברסיטה העברית 1975-1976
פרופסור אורח להוראת התלמוד, האוניברסיטה העברית 1978-1980
עורך פירסומים בעברית, בית המדרש לרבנים באמריקה, 1984-1990
ראש המכון לחקר התלמוד ע"ש שאול ליברמן ומיסדו, ביהמ"ד 1985-
חבר, האקדמיה האמריקאית לחקר היהדות 1985
ראש מכון שוקן, ירושלים, 1987-1990
הוראה, מכון שכטר, ירושלים, 1988-
פרופסור אורח מן המניין, המחלקה לתלמוד, אוניברסיטת בר-אילן 1991-
האיגוד לפרשנות התלמוד, מייסד ויו"ר, 1993-
פרופסור אורח לספרות יהודית, אוניברסיטת הרוורד, 1997
פרופסור אורח, האוניברסיטה העברית בירושלים, הפקולטה למשפטים, תש"ס
חבר האקדמיה ללשון העברית, תשס"א-
חבר המערכת, *JSIJ, Jewish Studies, an Internet Journal* (<http://www.biu.ac.il/JS/JSIJ>) תשס"א-
קתדרה בתלמוד ובספרות רבנית ע"ש בנימין ומינה ריבס, ביהמ"ד לרבנים, תשס"ג.

הוראה במכון שכטר למדעי היהדות
עורך, מדור תלמוד, אנציקלופדיה יודאיקה, מהדורה שנייה.

הדרכת תלמידי מחקר, תואר שני ותואר שלישי

1. שולמית ולר, כתובות פרק ה' ("אף על פי") בתלמוד הבבלי, פרשנות הסוגיות, בית המדרש לרבנים באמריקה, תשמ"ז, תואר שלישי.
2. משה בנוביץ, נוסח פרק שבועות שתיים בתרא בבבלי, מהדורה ביקורתית של בבלי שבועות פרק ג' עם מבוא, אוניברסיטת בר-אילן, תשמ"ז, תואר שני.
3. דוד גולינקין, פרק יום טוב של ראש השנה בבבלי (חלק ב'): מהדורה מדעית עם פירוש, בית המדרש לרבנים באמריקה, שבט תשמ"ח, תואר שלישי.
4. אליעזר דיימונד, דוגמא למהדורה מדעית עם פירוש למסכת תענית, תלמוד בבלי, ראש פרק א', בצירוף מבוא, בית המדרש לרבנים באמריקה, תש"ן, תואר שלישי.
5. דב פוגל, פירוש רש"י למסכת בבא מציעא, קטעים נבחרים ופרקי מבוא, אוניברסיטת בר-אילן, תשנ"ב, תואר שלישי.
6. גיי רובנר, מבוא לפירוש רב חננאל בן חושיאל מקיירוואן על מסכת בבא מציעא ונלווה לו שחזור הפירוש לחלק השני של המסכת (האבוד) משוחזר על פי מסמכים מגניזת קהיר ומובאות בראשונים, בית המדרש לרבנים באמריקה, תשנ"ג, תואר שלישי.
7. משה בנוביץ, פירוש מדעי לפרק שבועות שתיים בתרא בבבלי, בית המדרש לרבנים באמריקה, תשנ"ג, תואר שלישי.
8. סטיב ואלד, בבלי פסחים, פרק אלו עוברין, פרק ג', מהדורה מדעית וביאור מקיף, בית המדרש לרבנים באמריקה, תשנ"ד, תואר שלישי.
9. אהרן עמית, נוסח פרק מקום שנהגו בבבלי, מהדורה ביקורתית של פרק רביעי ממסכת פסחים על פי כתבי היד וקטעי הגניזה, בצרוף מבוא ופירוש קצר בעניני נוסח, אוניברסיטת בר-אילן, תשנ"ה, תואר שני.
10. דני רביב, תנא אקרא קאי? שימושה של המשנה במקרא: איפיון תופעת המקראות והמדרשות במשנת מכות, אוניברסיטת בר-אילן, תשנ"ה, תואר שני.
11. אבי רייזנר, על התהוות הסוגיא, מסכת שבועות מן התלמוד הבבלי - פרק ראשון, בית המדרש לרבנים באמריקה, תשנ"ו, תואר שלישי.
12. דני רביב, מקרא ומדרש במשנת סנהדרין, אוניברסיטת בר-אילן, תשנ"ט, תואר שלישי, בציון מעולה.
13. נתנאל בעדני, נוסח פרק היו בודקין, תלמוד בבלי סנהדרין פרק חמישי, אוניברסיטת בר-אילן, תש"ס, תואר שני.
14. משה ליפשיץ, פרק רביעי ממסכת מגילה, אוניברסיטת בר-אילן, תשנ"ט, תואר שני.
15. מוטי ארד, מחללי שבת בפרהסיה וחבריהם, בית המדרש לרבנים באמריקה, תש"ס, תואר שלישי, בציון מעולה.
16. אהרן עמית, פרק מקום שנהגו בבבלי, פרק רביעי ממסכת פסחים, פרשנות הסוגיות, אוניברסיטת בר-אילן, תש"ס, תואר שלישי, בציון מעולה.
17. דב שורץ, מסכת בבא קמא, פרק הכונס, מהדורה ופירוש, אוניברסיטת בר-אילן, תואר שלישי, תשס"ד.

18. יהודה פליקס, משנה ותוספתא, מסכת קידושין, אוניברסיטת בר-אילן, תואר שלישי, תשס"ב.
19. טומס תורן, מהדורת פרק מן הבבלי, מכות פרק שלישי, בית המדרש לרבנים באמריקה, תואר שלישי, תשס"ד.
20. אברהם שי"ף, היחס בין הלכות בתוספתא סוכה ומקבילותיהן במשנה, אוניברסיטת בר-אילן, הצעת מחקר, תואר שלישי, תשס"ב.
21. אהרן ירחי, נוסח ופרשנות פרק משוח מלחמה ופרק עגלה ערופה, תלמוד בבלי סוטה פרקים שמיני ותשיעי, אוניברסיטת בר-אילן, תואר שלישי.
22. יהושע קולפ, מהדורה מחקרית עם פירוש הסוגיות לפרק בתולה נשאת, תלמוד בבלי מסכת כתובות פרק ראשון, אוניברסיטת בר-אילן, תואר שלישי, תשס"ד.
23. אביעד סטולמן, פירוש סוגיות ההרחקה בין בשר לחלב שבפרק השמיני שבבבלי חולין, אוניברסיטת בר-אילן, תואר שני, תשס"ב.
24. אביעד סטולמן, פירוש על דרך המחקר: תלמוד בבלי, מסכת ערובין, פרק עשירי, אוניברסיטת בר-אילן, תואר שלישי.
25. דוד משען, פירוש מחקרי ומשפטי, בבלי בבא קמא פרק ראשון, חלק ראשון, הפקולטה למשפטים, האוניברסיטה העברית, תואר שני, תשס"ד.
26. רבין שוסטרי, חקר גירסאות בתלמוד הבבלי על פי מסכת סוכה, אוניברסיטת בר-אילן, תואר שני.
27. אברם ווייס, מהדורה סינופטית של פרק שלישי ממסכת ראש השנה על פי כתבי היד וקטעי הגניזה בצרוף מבוא ופירוש בעניני נוסח, אוניברסיטת בר-אילן, תואר שני, תשס"ה.
28. שרה בן-משה, כתובות פרק רביעי, אוניברסיטת בר-אילן, תואר שלישי.
29. רועי ווסטרייך, זבחים, אוניברסיטת בר-אילן, תואר שלישי, תשס"ט.
30. יונתן מילגראם, בכורות, אוניברסיטת בר-אילן, תואר שלישי, תשס"ז.
31. גבריאל חזות, תולדות המידה קל וחומר, אוניברסיטת בר-אילן, תואר שלישי.
32. אברם ווייס, פרשנות על דרך המחקר, ראש השנה, פרק ראווה בית דין, אוניברסיטת בר-אילן, תואר שלישי.

גבריאל חזות, תולדות המידה קל וחומר, אוניברסיטת בר-אילן, תואר שלישי.

אברם ווייס, פרשנות על דרך המחקר, ראש השנה, פרק ראווה בית דין, אוניברסיטת בר-אילן, תואר שלישי.

שרה בן-משה, כתובות פרק רביעי, אוניברסיטת בר-אילן, תואר שלישי.

חגי סופר, המינוח התלמודי, אוניברסיטת בר-אילן, תואר שלישי.

גלעד לנדאו, נוסח מסכת סוטה, אוניברסיטת בר-אילן, תואר שלישי.

אלישיב פרנקל, סיפורי חכמים בתלמוד הבבלי, אוניברסיטת בר-אילן, תואר שלישי.

פרסים

הפרס לספרות תורנית וחכמת ישראל ע"ש שר הפנים מ"ח שפירא ז"ל לספר "תלמוד ערוך, פרק השוכר את האומנין", תשנ"א.

מענקי מחקר

קרן הזיכרון לתרבות יהודית (ניו יורק), 1970–1971

1972–1973, National Foundation for Jewish Culture (NY)

הקרן הלאומית למדע (ISF), ירושלים, תשל"ז–תשל"ח

הקרן הלאומית למדע (ISF), ירושלים, תשנ"ג

קרן ישראל גרמניה (GIF), ירושלים, 1996–1999

קרן רוטשילד – אבי היישוב, 1995–2000, עבור האיגוד לפרשנות התלמוד.

שמא יהודה פרידמן רשימת פרסומים

ספרים - מונוגרפיים - מהדורות ועריכה:

1. פירוש רבינו יהונתן הכהן מלוניל, בבא קמא, עם הקדמה והערות, ניו יורק וירושלים תשכ"ט.
2. ספר הלכות רבתי לרבינו יצחק אלפסי, כ"י ניו-יורק ביהמ"ד לרבנים באמריקה 692 עם מבוא, ירושלים תשל"ד.
3. "פרק האשה רבה בבבלי, בצירוף מבוא כללי על דרך חקר הסוגיא", מחקרים ומקורות א, ערוך בידי ח"י דימיטרובסקי, ניו-יורק תשל"ח, עמ' 275-441.
4. תלמוד ערוך, פרק השוכר את האומנין: הפירושים, ירושלים תשנ"א.
5. תלמוד ערוך, פרק השוכר את האומנין: הנוסח עם מבוא כללי, ירושלים תשנ"ז.
6. ערוך, ספר הזכרון לרבי שאול ליברמן, ירושלים תשנ"ג.
7. תוספתא עתיקתא על מסכת פסח ראשון, מקבילות המשנה והתוספתא ופירושן בצירוף מבוא, רמת גן, תשס"ג.
8. עריכה, עטרה לחיים: מחקרים בספרות התלמודית והרבנית לכבוד פרופ' חיים זלמן דימיטרובסקי, ירושלים תש"ס.
9. ערוך, חמש סוגיות מן התלמוד הבבלי, האיגוד לפרשנות התלמוד, ירושלים תשס"ב.
10. ערוך, תלמוד האיגוד, מאימתי קורין את שמע, ברכות פרק ראשון מן התלמוד הבבלי עם פרשנות על דרך המחקר מאת משה בנוביץ, האיגוד לפרשנות התלמוד, ירושלים תשס"ו.
11. ערוך, תלמוד האיגוד, כלל גדול, שבת פרק שביעי מן התלמוד הבבלי עם פרשנות על דרך המחקר מאת שמואל יוסף וולד, האיגוד לפרשנות התלמוד, ירושלים תשס"ז.
12. תלמוד האיגוד, גיטין, פרק המגרש, גיטין פרק תשיעי מן התלמוד הבבלי עם פרשנות על דרך המחקר מהדורה ופרשנות, האיגוד לפרשנות התלמוד, עומד להופיע.
13. תלמוד האיגוד, השוכר את הפועלים, בבא מציעא פרק שביעי מן התלמוד הבבלי עם פרשנות על דרך המחקר, האיגוד לפרשנות התלמוד, עומד להופיע.
14. מחקרי לשון ומינוח בספרות התלמודית, האקדמיה ללשון העברית, ירושלים תש"ע (?).
תוכן העניינים כדלהלן. מחקרי לשון: "תעלומות עולם"; "יתורף" מהו? לתורת השטרות התלמודיים". בירורי מינוח: "בריבי"; "סתימתאה".
15. ערוך, תלמוד האיגוד, המוצא תפילין, עירובין פרק עשירי מן התלמוד הבבלי עם פרשנות על דרך המחקר מאת אביעד אברהם סטולמן, האיגוד לפרשנות התלמוד, ירושלים תשס"ח.

מאמרים

1. "Bava Kamma", "Bava Metzia", "Bava Batra", "H.Z. Dimitrovsky" in *Encyclopaedia Judaica, Jerusalem 1972*.
2. "כל הקצר קודם", לשוננו לה (תשל"א), עמ' 117-129, 192-206 = מ' בר-אשר, ערוך, קובץ מאמרים בלשון חז"ל, חלק ב, ירושלים תש"ס, עמ' 299-326.
3. "הוספות וקטעי 'סברא' בפרק החובל (ב"ק פ"ח)", תרביץ מ (תשל"א), עמ' 418-443.
4. "הנאה וקנינים בתלמוד", דיני ישראל ג (תשל"ב), עמ' 115-145.

5. "גמרא וסברא", סיני עב (תשל"ב), עמ' רג.
6. תגובה (על ואוי"ם מיותרות), לשוננו לעם רל"ה (תשל"ג), עמ' 148.
7. "שלוש הערות בדקדוק ארמית בבלי", תרביץ מג (תשל"ד), עמ' 58-69.
8. "קידושין במלוה", סיני עו (תשל"ה), עמ' מז-עו.
9. "Two Early Prints of the Mishna", *Jewish Quarterly Review* LXV (1974), pp. 115-121.
10. " יחופה בקידושין בברכת אירוסין ודפוסי ספר אבודרהם", סיני עו (תשל"ה), עמ' רס-רסד.
11. "האשה ושני בעליה בהלכה התלמודית ובחוקי המזרח הקדום", שנתון המשפט העברי ב' (תשל"ה), עמ' 359-382.
12. "מציאות ברשות הרבים", דיני ישראל ו (תשל"ה), עמ' 169-175.
13. "מתוספות הרשב"ם לרי"ף", קבץ על יד ח יח (תשל"ו), עמ' 187-226.
14. "מבנה ספרותי בסוגיות הבבלי", דברי הקונגרס העולמי השישי למדעי היהדות ג (תשל"ז), עמ' 384-402.
15. "The Organizational Pattern of the Mishneh Torah", *The Jewish Law Annual* I (1978), pp. 37-41.
16. "לישנא אחרינא של הגאונים לסוגיית הבא לי גיטי", תרביץ מז (תשל"ח), עמ' 20-29.
17. "ראש פרק המפקיד", שנתון המשפט העברי ה (תשל"ח), עמ' 209-218.
18. "תשובה", תרביץ מח (תשל"ט), עמ' 370-373.
19. "The Case of the Woman with Two Husbands in Talmudic and Ancient Near Eastern Law" (English translation of #18, with additions), *Israel Law Review* 15 (1980), pp. 530-558.
20. "שיירי כתבי-יד קדומים למסכת בבא מציעא", עלי ספר ט (תשמ"א), עמ' 5-55.
21. "איחוי פרשיות סמוכות בסוגיות הבבלי", דברי הקונגרס העולמי השביעי למדעי היהדות, תשמ"א, עמ' 251-255.
22. "לתלמודם של גאונים: קטע קדום של תלמוד עם גליונות-נוסח", תרביץ נא (תשמ"ב), עמ' 48-37.
23. "תיקוני ערכים למילון התלמודי (א): 'ואימרו פועלים... ואימר בעל הבית' (בבא מציעא עז ע"א)", עיונים בספרות חז"ל במקרא ובתולדות ישראל, מוקדש לפרופ' עזרא ציון מלמד, בעריכת י"ד גילת, ח"י לוי, צ"מ רבינוביץ, רמת-גן תשמ"ב, עמ' 163-169.
24. "לאילן היוחסין של נוסחי בבא מציעא - פרק בחקר נוסח הבבלי", מחקרים בספרות התלמודית, יום עיון לרגל מלאת שמונים שנה לשאול ליברמן, ירושלים תשמ"ג, עמ' 93-147.
25. "קווים לדמותו המדעית של פרופ' שאול ליברמן ז"ל", ידיעות האיגוד העולמי למדעי היהדות 23 (תשמ"ד), עמ' 23-37.
26. "שאול ליברמן - הוראתו בעל פה ובכתב", לזכרו של שאול ליברמן, ירושלים תשמ"ד, עמ' 50-55.
27. "חושינו, חיישינו", לשוננו נ (תשמ"ו), עמ' 37-42.

28. "New Bibliographic and Textual Tools for Talmudic Research", *Proceedings of the Ninth World Congress of Jewish Studies*, Jerusalem 1986, pp. 31–37
- "Literary Development and History in the Aggadic Narrative of the Babylonian Talmud: A 29 Study Based Upon B.M. 83b-86a", ed. Nahum W. Waldman, *Community and Culture Essays in Jewish Studies In Honor of the 90th Anniversary of the Founding of Gratz College*, Philadelphia, 1987, pp. 67-80.
30. "אנא מן יומוי = אנא מן יומיי (מימי)", לתצורת הכינוי החבור בארמית הגלילית", מחקרים בלשון ב-ג (תשמ"ז) [= ספר אבא בנדויד, בעריכת משה בר-אשר], עמ' 207-215.
31. "לאגדה ההיסטורית בתלמוד הבבלי", ספר הזכרון לרבי שאול ליברמן, תדפיס, ירושלים תשמ"ט, עמ' 1-46; הספר, תשנ"ג, עמ' 119-164.
32. "נתין < למיתב, ליתב (בארמית של התלמוד הבבלי)", לשוננו נג (תשמ"ט), עמ' 121-123.
33. "לענין הדבורה בשירו של אבן גבירול, ומנהג אחד בקריאת שמע", לשון ועברית 6 (תשנ"א), עמ' 50-51.
34. "להתהוות שינויי הגירסאות בתלמוד הבבלי", עם תקציר באנגלית, סידרא ז (תשנ"א) עמ' 67-102.
35. "כתיב השמות רבה ורבה בתלמוד הבבלי", סיני קי (תשנ"ב), עמ' קמ-קסד.
36. "גדולי הדור - גדולי עולם", לשוננו לעם מג (תשנ"ב), עמ' 90-92.
37. "מסכת עבודה זרה, כ"י ניו-יורק - כתב יד שהועתק בשני שלבים", לשוננו נו (תשנ"ב), עמ' 371-374.
38. "תיקוני ערכים למילון התלמודי (ד): אזדא", מחקרים בלשון ה-ו (תשנ"ב), ספר ישראל יבין, בעריכת מ' בר-אשר, עמ' 327-345.
39. "פירושי רש"י לתלמוד: הגהות ומהדורות", רש"י עיונים ביצירתו, בעריכת צ"א שטיינפלד, רמת-גן, תשנ"ג, עמ' 147-174.
40. "תיקוני ערכים למילון התלמודי (ג): "אוכלוסא - אוכלוזא - אכלוזא - כלוזא - אכלושי - אבלושי", מחקרי תלמוד ב, מוקדש לזכרו של פרופ' אליעזר שמשון רוזנטל, ירושלים, תשנ"ג, עמ' 411-430.
41. "על ברייתות של כלך", סידרא ט (תשנ"ג), עמ' 61-74.
42. "תוספתא עתיקתא: ליחס מקבילות המשנה והתוספתא [א], כל כתבי הקדש (שבת טז, א)", עם תקציר באנגלית, תרביץ סב (תשנ"ג), עמ' 313-338.
43. "ר' דוד בן אלעזר ס"ל ומסכתות התלמוד בדפוס שונצינו", אסופות ז (תשנ"ג), בעריכת מ' בניהו, עמ' ט-כח.
44. "An Ancient Scroll Fragment (b. Hullin 101a-105a) and the Rediscovery of the Babylonian Branch of Tannaitic Hebrew", *JQR* 86:1 (1995), pp. 9-50.
45. "The Holy Scriptures Defile the Hands - the Transformation of a Biblical Concept in Rabbinic Theology", *Minhah le-Nahum: Biblical and Other Studies Presented to Nahum Sarna in Honour of his 70th Birthday*, ed. M. Brettler, M. Fishbane, London 1993, pp. 117-132.
46. "קבוצותיהם של כתבי-היד של התלמוד הבבלי על-פי כתיב ולשון", עם תקציר באנגלית, לשוננו, נז (תשנ"ג), עמ' 123-124.

47. "מקבילות המשנה והתוספתא", דברי הקונגרס העולמי האחד-עשר למדעי היהדות, חטיבה ג, כרך ראשון, ירושלים תשנ"ד, עמ' 15-22.
48. "זוטות לארמית הבבלית", עם תקציר באנגלית, לשוננו נח (תשנ"ד), עמ' 49-57.
49. "Graven Images", *Graven Images, A Journal of Culture, Law and the Sacred*, I (1994), pp. 233-238.
50. "תוספתא עתיקתא - ליחס המשנה והתוספתא [ב] - "מעשה ברבן גמליאל וזקנים", בר-אילן כו-כז (תשנ"ה) מוגש לכבוד פרופ' יצחק ד' גילת, בעריכת צ"א שטיינפלד, עמ' 277-288.
51. "כתבי היד של התלמוד הבבלי - טיפולוגיה של כתיב", מחקרים בלשון העברית ובלשונות היהודים, מוגשים לשלמה מורג, בעריכת מ' בר-אשר, ירושלים (תשנ"ו), עמ' 163-190.
52. "המסכתות שנדפסו ולא נרשמו, וכאלה שנרשמו ולא נדפסו", עלי ספר יח, (תשנ"ה-תשנ"ו), עמ' 5-41.
53. "שום דבר - למילים בעלות גון משמע נויטראלי בלשון חז"ל", עיונים בלשון חכמים, ירושלים תשנ"ו, עמ' 79-84.
54. "Baraita", "Talmud (Introduction)" "Talmud Bavli", *The Oxford Dictionary of the Jewish Religion*, Oxford University Press (1997), pp. 98, 668-672.
55. "המילון המחקרי ללשון העברית של התנאים: ערך הבקר/הפקר; ביקורת", סידרא יב (תשנ"ו), עמ' 113-127. תוספת למאמר, סידרא יג (תשנ"ז), עמ' 158.
56. "תיקוני ערכים למילון התלמודי (ה): ארבא = 'כבש', 'כבשה'", עם תקציר באנגלית, תרביץ סז (תשנ"ח), עמ' 245-250.
57. "עיונים בדרכי פרשנות התלמוד לרגל הופעת מהדורת ארטסקרול בעברית", בד"ד: בכל דרכי דעהו, כתב עת לענייני תורה ומדע של אוניברסיטת בר-אילן, 7, (תשנ"ח), עמ' 77-91.
58. "The Babylonian Branch of Tannaitic Hebrew and an Ancient Scroll Fragment (bHullin 101a-105a)", *Scripta Hierosolymitana: Studies in Mishnaic Hebrew*, ed. M. Bar-Asher, (1998), pp. 164-180 (a fuller version appears above, #51).
59. "מחיקת המן", לשוננו סא (תשנ"ח), עמ' 259-263.
60. "מי היה בן דרוסאי?", סידרא יד (תשנ"ח), עמ' 77-91.
61. "כיצד מדקדקין? עיון בשינויי הגרסות של התלמוד הבבלי לרגל הופעת י"ג כרכים של דקדוקי סופרים השלם", עם תקציר באנגלית, תרביץ סח (תשנ"ט), עמ' 129-162.
62. "השם גורם: דברי החכם נופלים על שמו", ואלה שמות: מחקרים באוצר השמות היהודיים, ב, בעריכת א' דמסקי, אוניברסיטת בר-אילן (תשנ"ט), עמ' נא-עז.
63. "The Primacy of Tosefta to Mishnah in Synoptic Parallels", in *Introducing Tosefta*, eds. H. Fox and T. Meacham, New York 1999, pp. 99-121.
64. "הברייתות בתלמוד הבבלי ויחסן למקבילותיהן שבתוספתא", עטרה לחיים, מחקרים בספרות התלמודית והרבנית לכבוד פרופ' חיים זלמן דימיטרובסקי, עורכים: ד' בויארין ואחרים, ירושלים תש"ס, עמ' 163-201.
65. "אשת שנים", שנתון המשפט העברי, כא (תשנ"ח-תש"ס), עמ' 36.
66. "Uncovering Literary Dependencies in the Talmudic Corpus", S.J.D. Cohen (ed.), *The Synoptic Problem in Rabbinic Literature*, Providence 2000, pp. 35-57.

67. "The Further Adventures of Rav Kahana – Between Babylonia and Palestine", in P. Schäfer (ed.), *The Talmud Yerushalmi and Graeco-Roman Culture*, 3, Tübingen 2002, pp. 247-271.
68. "סתומות בלשון מגילות מדבר יהודה" (עם תקציר באנגלית), לשוננו סד (תשס"ב), עמ' 174-167.
69. "סיפור רב כהנא ור' יוחנן (ב"ק קיז ע"א-ע"ב) וענף נוסח גניזה-המבורג", בר-אילן ל-לא (תשס"ו) [מוקדש לזכרו של פרופ' מאיר שמחה פלדבלום], עמ' 490-409.
70. "לאופיין של הברייתות בתלמוד הבבלי: 'בן תימא' ו'בן דורתי'", נטיעות לדוד, ספר היובל לדוד הלבני, ירושלים תשס"ה, עמ' קצה-רעד.
71. "דמא בן נתניה - לדמותו ההיסטורית - פרק בחקר האגדה התלמודית", היגיון ליונה, קובץ מחקרים לכבודו של פרופ' יונה פרנקל, בעריכת י' לוינסון, י' אלבוים וג' חזן-רוקס, ירושלים תשס"ז, עמ' 130-83.
72. "לשון המועדים (א): אור ליום ארבעה עשר", מחקרים בתלמוד ובמדרש, ספר זיכרון לתרצה ליפשיץ (מ' בר-אשר ואחרים עורכים), ירושלים תשס"ה, עמ' 519-475.
73. "הפתגם ושברו, עיון בתרבות המשל בספרות התלמודית", *JSIJ* 2 (2003), עמ' 83-25. <http://www.biu.ac.il/JS/JSIJ/2-2003/Friedman.pdf>
74. "למינוח התלמודי שבבבלי: 'סתמתאה'", עומד להופיע.
75. "בריבי - המונח וחכמים בני חכמים בספרות התלמודית", עומד להופיע.
76. "From Sinai to Cyberspace: the Transmission of the Talmud in Every Age", *Printing the Talmud, from Bomberg to Schottenstein*, eds. S. L. Mintz, G. M. Goldstein, New York 2005, pp. 142-154.
77. פרשנות מסכת גיטין, פרק המגרש, הסוגיא הראשונה, חמש סוגיות מן התלמוד הבבלי, האיגוד לפרשנות התלמוד, ירושלים תשס"ב, עמ' 164-115.
78. "הערות אחדות לזכרו של פרופסור שאול ליברמן ז"ל -- בצעירותו מאי קסבר, ובזקנותו מאי קסבר", *Saul Lieberman (1898-1983), Talmudic Scholar and Classicist*, ed. Meir Lubetski, Series of Jewish Studies, Vol. 23, Mellen Press, Lewiston 2002, pp. 91-95.
79. "שני ענייני חנוכה בסכוליון של מגילת תענית", ציון עא (תשס"ו), עמ' 40-5.
80. "לא הרגו נהרגין, הרגו אין נהרגין" (בבלי מכות ה ע"ב): מְשַׁפָּח או מְשַׁפֵּט? סידרא כ (תשס"ה), עמ' 194-171.
81. "The Plotting Witness and Beyond – A Continuum in Ancient Near Eastern, Biblical, and Talmudic Law" *Birkat Shalom: Studies in the Bible, Ancient Near Eastern Literature and Post-biblical Judaism presented to Shalom M. Paul on the Occasion of his Seventieth Birthday*, Winona Lake 2008, pp. 801-29.
82. "לשון חכמים ולשון הבריות" (עומד להופיע).
83. "יהודה בן דורתי" והברייתות בתלמוד הבבלי (הרצאה על פי מספר 70 לעיל).
84. Benjamin and Minna Revees Chair Lecture <http://atranet.co.il/sf/biography.html>
85. The Talmud Today <http://atranet.co.il/sf/biography.html>

86. "A Good Story Deserves Retelling – The Unfolding of the Akiva Legend", *JSIJ* 3 (2004), pp. 1-39.

87. "המהדרין מן המהדרין", לשוננו סז (תשס"ה), עמ' 153-160.

88. "A Good Story Deserves Retelling – The Unfolding of the Akiva Legend", *Creation and Composition, The Contribution of the Bavli Redactors (Stammaim) to the Aggadah*, ed. J.L. Rubenstein, Tübingen 2005, pp. 71-100 (an expanded version of no. 86).

89. "משנה תורה: הנוסח הראשון בכתיבת ידו של הרמב"ם", הרמב"ם וגניזת קהיר, בעריכת מ"ע פרידמן, האקדמיה הלאומית הישראלית למדעים, ירושלים עומד לצאת לאור.

90. "כלום לא נצנץ פירוש רש"י בבית מדרשו של הרמב"ם?", רש"י – דמותו ויצירתו, אברהם גרוסמן ושרה יפת עורכים, מרכז זלמן שזר לתולדות ישראל, ירושלים תשס"ט, עמ' 403-464.

91. " 'ואי זהו קיומו' (תוספתא בבא בתרא יא ד): זוטא לתורת השטרות התלמודיים", ספר יובל לכבוד אבי הורביץ, ירושלים, תשס"ח, עמ' 269-281 [עם תקציר באנגלית].

92. "צלם דמות ותבנית", סידרא כב (תשס"ז), עמ' 89-152.

93. "זכריה פרנקל וחקר המשנה", מברסלאו לירושלים – בתי מדרש לרבנים: פרקי מחקר והגות, בעריכת גיא מירון, ירושלים תשס"ח, עמ' 39-73.

94. "פירושי רש"י למסכתות התלמוד" <http://www.atranet.co.il/sf/articles.html>

95. " 'אל תתמה על הוספה שנוכר בה שם אמורא': שוב למימרות האמוראים וסתם התלמוד בסוגיות הבבלי", <http://www.atranet.co.il/sf/articles.html> עומד להופיע בספר הכנס הבינלאומי לחקר התלמוד של אוניברסיטת בר-אילן בעריכת אהרן עמית.

96. "תעלומות 'עולם'", עומד להופיע (לעיל, ספרים, מספר 14).

97. " 'קלעיני מראשי, קלעיני מזרועי' " (סנהדרין ו, ה), על פי הבאר, מחקרים בהגות יהודית ובמחשבת ההלכה מוגשים ליעקב בלידשטיין, באר שבע תשס"ח, עמ' 437-448.

98. "עולמם של גדולים", שערי לשון: מחקרים בלשון העברית, בארמית ובלשונות היהודים מוגשים למשה בר-אשר, ב', ירושלים תשס"ח, עמ' 272-285.

101. " 'המית שורך את שורי', ממון או קנס? פרק בהתפתחות ההלכה", עומד להופיע.

102. "חש"ש: בעיות צורניות וסמנטיות בלשון התנאים", עומד להופיע.

103. "Targum Onqelos Revisited" (forthcoming)

104. "Anthropomorphism and its Eradication", *Iconoclasm and Iconoclash*, ed. W. van Asselt et al., Leiden 2007, pp. 157-178.

105. "מעולם ועד עולם", לשוננו, ע (תשס"ח), עמ' 77-97.

106. "חקרי משנה תורה: הרמב"ם, המשנה והתלמוד", עומד להופיע.

107. "ידיים שאין מוכיחות", חכמת בת שבע, ב' ומפפהימר עורך, נווארק תשס"ט, עמ' 47-60.

סקירות

1. "Mavo L'Dine Yisrael Bime Ha Bayit Hasheni by Ze'ev Falk", *Conservative Judaism* 25 (1971), pp. 85-88.
2. "Encyclopedia Talmudica, edited by M. Berlin and S.J. Zevin", *Conservative Judaism* 26 (1971), pp. 89-91
3. "Talmud Yerushalmi, Codex Vatican", *Conservative Judaism* XXVI (1972), pp. 92-94
4. "Best Seller in Two New Editions", *Jewish Exponent*, Oct. 6, 1972
5. "על אוצר המשפט מאת נחום רקובר", דיני ישראל יז (תשנ"ג-תשנ"ד), עמ' 321-328.

שונות

- "פתח דבר" בתוך: ש"י וולד, פרק אלו עוברין, ניו יורק וירושלים תש"ס
- "פתח דבר" בתוך: מ' בנוביץ, פרק שבועות שתיים בתרא, ניו יורק וירושלים תשס"ג